

УДК 341.63

«КОМЕРЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР» СПОРІВ ЯК УМОВА ЇХ ВИРІШЕННЯ В МІЖНАРОДНИХ АРБІТРАЖАХ

Володимир НАГНИБІДА,

кандидат юридичних наук, доцент,

старший науковий співробітник Інституту приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України

В статті аналізуються питання наявності іноземного елемента у спорах, що виникають із зовнішньоекономічних контрактів. Зокрема аналізуються питання віднесення до компетенції міжнародних комерційних арбітражів та Міжнародного комерційного арбітражного суду зокрема спорів, пов'язаних із розглядом вимог, заснованих на комерційних відносинах, таких як купівля-продаж, поставка, підряд тощо. Широко аналізуються матеріали судової, арбітражної практики та рішення Європейського суду з прав людини. Детальне вивчення також отримали питання, пов'язані із перекладом базових міжнародних актів у сфері міжнародного комерційного арбітражу, а саме щодо коректності перекладу термінів «комерційне підприємство», «місце здійснення бізнесу», «комерційні відносини» тощо. На основі дослідження автором зроблено висновок, що іноземний елемент і як наслідок «міжнародний» характер спору, який виникає саме з «комерційних відносин» мають важливе значення для вирішення спорів в міжнародному комерційному арбітражі. Аналізуючи наявність цих елементів у спірних відносинах, склад арбітражу уже на перших етапах робить попередній висновок про свою компетенцію щодо вирішення такого спору, що в подальшому має визначальне значення на етапі приведення постановлених рішень до виконання.

Ключові слова: *арбітраж, комерційні відносини, комерційні спори, компетенція, арбітрабельність, правовідносини.*

«COMMERCIAL NATURE» OF DISPUTES AS A CONDITION FOR THEIR RESOLUTION IN INTERNATIONAL ARBITRATION

Volodymyr NAHNYBIDA,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Senior Researcher at Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the National Academy of Law Sciences of Ukraine

The article analyzes the issues of the presence of a foreign element in disputes arising from foreign economic contracts. In particular, the author analyzes the issues related to the competence of international commercial arbitrations and the International Commercial Arbitration Court, in particular disputes related to the consideration of claims based on commercial relations, such as purchase and sale, supply, labor contract and the like. The materials of judicial, arbitration practice and the decisions of the European Court of Human Rights are widely analyzed. A detailed study was also received by questions related to the translation of basic international acts in the field of international commercial arbitration, namely, regarding the correctness of the translation of the terms «commercial enterprise», «place of business», «commercial relations», etc. Based on the study, the author concluded that the foreign element and, as a consequence, the «international» nature of the dispute, which arise precisely from the «commercial relations» are important for resolving disputes in international commercial arbitration. Analyzing the presence of these elements in a disputed relationship, the arbitral tribunal already at the first stages makes a preliminary conclusion about its competence in resolving such a dispute, which is subsequently of decisive importance at the stage of bringing decisions to execution.

Keywords: *arbitration, commercial relations, commercial disputes, competence, arbitrability, legal relations.*

«CARACTERUL COMERCIAL» DISPUTĂ CA CONDIȚIE DE REZOLUȚIE ÎN ARBITRAȚII INTERNAȚIONALE

Articolul discută probleme legate de prezența unui element străin în litigiile care decurg din contractele economice străine. În special, autorul ia în considerare aspectele legate de competența arbitrajului comercial internațional și a Curții de Arbitraj Comercial Internațional, în special litigiile legate de examinarea creanțelor bazate pe relații comerciale, cum ar fi achiziția și vânzarea, furnizarea, contractul de muncă și altele asemenea. Materialele judiciare, practicile de arbitraj și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului au fost analizate pe scară largă. Un studiu detaliat a fost primit și prin întrebări legate de traducerea actelor internaționale de bază în domeniul arbitrajului comercial internațional, și anume, cu privire la corectitudinea traducerii termenilor „întreprindere comercială”, „loc de desfășurare”, „relații comerciale” etc. Pe baza studiului, autorul concluzionează că elementul străin și, în consecință, natura „internațională” a litigiului, care rezultă

direct din „relația comercială” sunt importante pentru soluționarea litigiilor în arbitrajul comercial internațional. Analizând prezența acestor elemente într-o relație în litigiu, tribunalul arbitral, aflat deja în primele etape, face o concluzie preliminară cu privire la competența sa de soluționare a unor astfel de litigii, care este de o importanță decisivă în etapa de a aduce decizii la executare.

Cuvinte-cheie: arbitraj, relații comerciale, dispute comerciale, competență, arbitraj, relații juridice.

Постановка проблеми. Питання визначення «міжнародного» характеру спору у правозастосовній практиці вирішення комерційних спорів арбітражами має велике значення. Це пов'язано як з питаннями арбітрабельності спорів, компетенції арбітражів на вирішення спору, так і з питаннями сфери дії арбітражної угоди та подальшого виконання постановленого арбітражного рішення. Саме від детального аналізу цього аспекту арбітрабельності часто залежить чи зможе особа на користь якої прийняте арбітражне рішення виконати його, подолавши можливі заперечення іншої сторони з приводу компетенції, які досить часто трапляються на практиці.

Актуальність теми. Приведеним вище зумовлюється актуальність пропонованої теми статті, оскільки від вирішення питання наявності «іноземного елемента» у відносинах та наявності «міжнародного комерційного» характеру спору залежить компетенція арбітражу, а від так і можливість постановленого арбітражного рішення бути виконаним.

Стан дослідження. Частково окреслені питання уже були предметом досліджень таких вчених як Т. Г. Захарченко, О. Д. Крупчан, Н. С. Кузнецова, М. М. Мальський, О. С. Перепелинська, Ю. Д. Притика, М. Ф. Селівон, Т. В. Сліпачук, Г. А. Цірат, Ю. С. Черних та інших. Однак комплексного дослідження вказаних питань саме під пропонованим кутом зору та у світлі останньої правозастосовної практики досі не проведено.

Тому **метою** статті є виявлення проблем, пов'язаних із визначенням «міжнародного» характеру спорів, які передаються на розгляд і вирішення міжнародних комерційних арбітражів та формулювання пропозицій для правозастосовної практики.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [1] до міжнародного комерційного арбітражу можуть за угодою сторін передаватися:

а) спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном, а також

б) спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України.

Як відомо, український Закон був прийнятий на основі Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж [2], а тому порівняння цих двох актів дозволяє встановити певні термінологічні неточності перекладу, які, однак, можуть на практиці мати досить серйозні наслідки. Йдеться передусім про терміновживання таких понять як «цивільно-правові відносини» та «зовнішньоторговельні та інші види міжнародних економічних зв'язків». Приведені терміни використовуються у чинній редакції ст. 1 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Разом з тим, чинний ЦК України натомість використовує поняття «цивільні відносини», а не «цивільно-правові відносини». Під останніми відповідно до ч. 1 ст. 1 ЦК України потрібно розуміти «...особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників» [3]. Більше того, в міжнародних актах з питань арбітражу, на позначення категорій спорів, які можуть вирішуватись в порядку арбітражу використовуються терміни «правовідносини» (*legal relationship*). Зокрема, ст. I (3) Нью-Йоркської конвенції 1958 року серед іншого містить положення за яким держави учасники Конвенції можуть зробити застереження, що вони «будуть застосовувати Конвенцію лише до розбіжностей, які виникають з **договірних чи недоговірних правовідносин**, які визначаються як комерційні відповідно до національного права Країни, яка зробила таке застереження» (переклад мій – В.Н.)¹. Той самий термін зустрічаємо і у ст. II (1) Нью-Йоркської конвенції 1958 року при визначенні арбітражної угоди («...defined legal relationship...»), ст. 7 Типового закону ЮНСІТРАЛ («...defined legal relationship whether contractual or not...»). У зв'язку з цим вбачається що більш коректним при визначенні категорій спорів, які можуть передаватись на розгляд міжнародного комерційного арбітражу все ж терміну «правовідносини», використовуваного як Нью-Йоркською конвенцією 1958 року, так і Типовим законом ЮНСІТРАЛ.

Щодо терміну, використовуваного на позначення спорів, які виникають при здійсненні «зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків», зазначимо, що він також є некоректним перекладом англійських версій міжнародних договорів, а, передусім, терміну «*commercial*», який слід перекладати буквально як «комерційний». У той час як в Законі його перекладено як «торговельний», хоча очевидно, що за змістом слова «комерційний» і «торговельний» у розумінні відповідних правовідносин (*legal relationships*) співвідносяться відповідно як родова та видова категорії. У зв'язку з цим значно обмежується коло спорів які б могли передаватись на розгляд і вирішення арбітражу. Звичайно використання у ст. 1 Закону формулювань на кшталт «договірних та інших цивільно-правових відносин», а також «інших видів міжнародних економічних зв'язків» дає підстави тлумачити компетенцію арбітражу на вирішення спорів не лише тих, які пов'язані із «торговельними» відносинами. Однак вважаємо, що у питанні нормотворення та терміновживання у цьому випадку все ж повинна бути абсолютна узгодженість норм міжнародних та національних актів.

Крім цього, слід додати, що юридично некоректним є також формулювання «*спори ... , які виникають при здійсненні ... міжнародних економічних зв'язків*». Адже «економічні зв'язки» не можуть «здійснюватись», вони можуть «виникати», «встановлюватись» і т.д. Однак питання виникає також і щодо самого терміну «економічні зв'язки» («*economic connections (relationships)*»), яке є не зовсім традиційним та поширеним для сфери цивільного та міжнародного приватного права. Не знаходимо ми його і у міжнародних договорах. Натомість термін «економічний» («*economic*») використовується у тексті Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 40/72 1985 року [5], якою було схвалено Типовий закон ЮНСІТРАЛ, на позначення держав з різними «... економічними системами» («...*States with different legal, social and economic systems...*»), а також для позначення процесу розвитку уніфікації міжнародних економічних відносин («*development of harmonious international economic relations*»). Як бачимо контекст використання терміну «економічний» стосується не «спорів» чи «договірних правовідносин», а позначає більш глобальні процеси чи явища. Такі як державний устрій, міжнародні економічні відносини тощо. У цьому відношенні видається, що такий порядок терміновживання у Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж», пов'язаний саме з необхідністю з одного боку

знайти відповідний заміник терміну «комерційний» (*commercial*), а з іншого, існуючими традиціями терміновживання на момент прийняття Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Адже станом на 24 лютого 1994 року, коли приймався Закон, уже діяв інший Закон (діючий і до сьогодні), який називався Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про зовнішньоекономічну діяльність» 1991 року [6], предмет регулювання якого стосувався і стосується зовнішньоекономічних договорів (контрактів), пов'язаних зі здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Як відомо за часів Радянського Союзу будь-яка діяльність, яка стосувалась руху товарів, робіт або послуг за кордон чи з-за кордону називалась зовнішньоекономічною. Очевидно це також мало своє значення для того, яку термінологію закладати у Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Разом з тим, з позиції сьогодення, беручи до уваги останні тенденції у розвитку міжнародного комерційного арбітражу, міжнародного комерційного обороту, а також зважаючи на арбітражну практику, видається правильним привести термінологію до спільного використання із міжнародними договорами України у яких використовується термін «комерційний» (*commercial*) та сформованими і широко використовуваними міжнародними підходами і практика-ми.

Більше того, саме стосовно терміну «комерційні правовідносини» (*commercial legal relationships*) Нью-Йоркська конвенція 1958 року містить важливе застереження. В уже згадуваній ст. I (3) Конвенції передбачається, що Договірна держава «... може повідомити, що Конвенція буде застосовуватись лише стосовно розбіжностей (*differences – В.Н.*), які виникають з договірних чи недоговірних правовідносин, які визначаються як комерційні (*commercial – В.Н.*) відповідно до національного права Країни, яка робить таке повідомлення».

Таким чином, конвенція «за замовчуванням» стосується не лише розбіжностей (спорів), які виникають із комерційних правовідносин. І лише держави при приєднанні можуть зробити відповідне застереження. Термін «комерційний спір (розбіжність)», «комерційні правовідносини» не знайшов відображення у самій Конвенції. Навпаки, Конвенція відсилає при вирішенні питання, що слід розуміти під терміном «комерційний» до національного права країни-учасниці Конвенції. За свідченням Л. Містеліса таке застереження було зроблено для того, щоб пристосувати положення Конвенції до права країн у законодавстві яких на розгляд і вирішення арбітражу можуть

передаватись лише «комерційні» спори [7, с. 4-5]. На сьогодні правом на подібні застереження скористалися 46 країн, у тому числі такі країни як Аргентина, Данія, Індія, Канада, Китай, Корея, Куба, Монако, Туреччина, Туніс, США та інші [8]. Аналіз застережень окремих країн в контексті досліджуваного питання дозволив виявити цікаву особливість: низка країн у своїх заявах і застереженнях зазначили, що термін «комерційний» є синонімом до терміну «економічний». Так, Чорногорія, яка раніше перебувала у складі Югославії, зробила застереження, що конвенція застосовується до договірних та недоговірних відносин, які «відповідно до її національного права вважаються як економічні (*economic*). Для цих потреб слово «економічні» використовувалось як синонім до слова «комерційні» («...word «*economic*» had been used therein as a synonym for «*commercial*»...»). Аналогічні заяви і застереження містяться у праві Сербії, Хорватії, Словенії та Македонії (складові бившої Югославії) [8]. Таким чином у цих країнах на рівні застереження вирішено питання термінологічних розбіжностей.

Україна у цьому відношенні застереження не робила, а тому не пов'язана змістом терміну «комерційний», хоча з точки зору правозастосування встановлення його змісту, тобто вирішення питання чи є спір комерційним і витікає з комерційних правовідносин має значення як для питання юрисдикції, так і для подальшого виконання постановленого рішення. Адаже на практиці, так званий «*commercial test*» або «*commercial reservation*» може породжувати окремі проблеми через те, що держави можуть на свій розсуд визначати зміст терміну «комерційний» та допускати його обмежене тлумачення. А відтак у виконанні рішення, постановленого арбітражем в Україні щодо спору який вважається як комерційний, може бути відмовлено, через його некомерційний характер в країні місця виконання, на підставі неарбітрабельності чи порушення публічного порядку. Наприклад, у широко цитованій в юридичній літературі справі *BV Bureau Wijsmuller v. United States* окружний суд Сполучених Штатів Америки кваліфікував спір щодо витрат на рятування військового судна як некомерційний і на цій підставі обмежив дію Конвенції [9]. Широке обговорення в літературі та практиці отримали також два рішення національних судів Індії у справі *Kamani Engineering Corp. v. Societe de Traction* [10] та у справі *Indian Organic Chemical Ltd v. Chemtex Fibers Inc.* [11], у яких суди не визнали комерційними за правом Індії відносини, пов'язані із ноу-хау засновані на контракті будівництва «під ключ» та транс-

фері технологій. Аналогічні випадки обмеженого тлумачення терміну «комерційний» відомі у практиці приведення до виконання арбітражних рішень в Тунісі (справа *Taieb Haddad et al v. Ste' d'Investment Kal.*) [12, с. 33-35], Аргентині (справа *Milantic Trans S.A. v. Ministerio de la Producción (Astilleros Rio Santiago y otro)* [13], Канаді (*Ross v. Christian and Timbers Inc.*) [14] та деяких інших країнах. У всіх наведених випадках наслідком відмови від приведення до виконання іноземного арбітражного рішення на цій підставі є незастосування положень Нью-Йоркської конвенції 1958 року до порядку визнання та виконання іноземного арбітражного рішення та застосування внутрішнього права – права країни суду (*lex fori*). Разом з тим, подібні випадки обмеженого тлумачення на сьогодні є швидше виключеннями, ніж правилом, адже в силу високого ступеня уніфікації арбітражного законодавства та широкого кола підписантів Нью-Йоркської конвенції 1958 року питання щодо обмеження її застосування за такою підставою є правилом поганого тону та свідчить про недружнє відношення до арбітражу. А це у свою чергу підриває довіру інвесторів до держави у чому жодна держава не зацікавлена. Більше того, у низці рішень національних судів де однією зі сторін порушувалось питання про обмеження застосування Конвенції через те, що спір має некомерційний характер, суди зайняли проарбітражну позицію та застосували широке тлумачення терміну «комерційний». Це зокрема спостерігаємо рішення у справі *Re Carter et al. and McLaughlin et al.*, де суд провінції Онтаріо кваліфікував як комерційний, спір щодо фізичного стану будинку, придбаного за договором купівлі-продажу, укладений з допомогою професійних брокерів між двома фізичними особами [15]; у справі *The United Mexican States v. Metalclad Corporation*, де суд визнав комерційними відносини, які витікали з інвестиційного договору, у той час як Відповідач обґрунтовував, що характер таких відносин не комерційний, а розпорядницький (*regulatory*) [16]; також комерційними визнав суд відносини у справі *M/S Comed Chemical Ltd. v. C. N. Ramchand* [17], які засновувались на договорі трудового найму, укладеному між компанією та керівником однієї з її дочірніх компаній, де Верховний суд Індії зазначив, що фактично працівник виконував не функції працівнику, а керуючого компанією і відповідав за всі її економічні та фінансові операції, а тому така діяльність охоплюється поняттям комерційна діяльність та укладена з приводу цього арбітражна угода є дійсною і чинною.

Стосовно змісту самого терміну «комерцій-

ний», базове розуміння сформульовано у примітці 2 до ст. 1 (1) Типового закону ЮНСІТРАЛ². Наведене «розуміння» терміну *commercial*, як відзначалось в літературі є орієнтовним та описовим [18] і спрямоване, передусім на окреслення певної формули, яка б дозволяла державам тлумачити вказане поняття у дусі задуму розробників не втрачаючи при цьому особливості встановлені національним правом. Зазначена примітка була майже дослівно відображена у чинному Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж» (абз. 4 ч. 1 ст. 2). Разом з тим, відмінності полягають у такому: «*arising from all relationships of a commercial nature*» відображено в українському Законі як «*впливають з усіх відносин торгового характеру*»; формулювання «*Relationships of a commercial nature*» перекладено як «*Відносини торгового характеру*»; формулювання «*commercial representation*» перекладено як «*торгове представництво*».

Звісно, що у всі випадках термін «комерційний» у всіх відмінках мав би бути перекладений не як «торговельний», а «комерційний», що дійсно дозволяє його широко тлумачити. Адже виходячи із сутності даного терміну, комерційні відносини, це відносини які опосередковують рух товарів, робіт та/або послуг на оплатних засадах, тобто пов'язані із обміном останніх на гроші або зустрічним наданням товарів, робіт та/або послуг. Black's Law Dictionary визначає комерційну діяльність (*commercial activity*) як діяльність з управління бізнесом, спрямовану на отримання прибутку. У свою чергу бізнес (*business*) означає комерційне підприємництво яке здійснюється для отримання прибутку [19, с. 38]. Таким чином, комерційним відносинам завжди притаманний грошовий еквівалент і вони пов'язані із отриманням прибутку.

Позиція розробників, а саме секретаріату ЮНСІТРАЛ відображена у Аналітичному коментарі до проекту Типового закону ЮНСІТРАЛ, зводиться до такого: «зміст терміну «комерційний» охоплює не лише засновані на угоді відносини, такі як, наприклад, поставка електроенергії, транспортування газу через мережу та інші, але й недоговірні відносини, які пов'язані зі спорами щодо відшкодування шкоди, яка виникла з відносин комерційного характеру. Не охоплюються поняттям «комерційні» відносини спори, які виникають щодо захисту прав споживачів, з питань праці та працевлаштування тощо. При цьому не вірно було б тлумачити термін «комерційний» відповідно до суцього національного легального визначення, сформульованого у внутрішньому праві або ж у контексті лише тих угод, сторони яких

діяли як комерційні суб'єкти чи як підприємці» [20]. На основі сказаного, керівник робочої групи з розробки Типового закону ЮНСІТРАЛ зазначив, що термін «комерційний» не варто визначати як легальний термін, а натомість описати в примітці, що дозволить його широко тлумачити і надасть можливість сформулювати невичерпний перелік комерційних відносин [7, с. 586-587]. Очікування та наміри розробників Типового закону ЮНСІТРАЛ виправдались, оскільки на сьогодні дійсно в більшості країн переважає саме широкий підхід до тлумачення терміну «комерційні» відносини та «комерційний спір» як у законодавстві, так і в правозастосуванні.

Такий підхід дозволяє дійсно широко тлумачити Конвенцію та її положення, а від так і компетенцію складу арбітражу. Адже для потреб визнання та виконання арбітражних рішень, постановлених в іноземних країнах лише широкий «модельний» або «конвенційний» підхід здатний забезпечити уніфікацію та прогнозованість виконання іноземних арбітражних рішень. Як вірно, зазначає відомий фахівець в галузі арбітражу А. Я. ван ден Берг «з урахуванням існуючих відмінностей тест на «комерційність» дозволяє виявити, що те що вважається «некомерційним» у внутрішніх (національних) відносинах, може кваліфікуватись як «комерційне» для мети Конвенції і її застосування» [21, с. 54]. І саме впровадження такого підходу дозволить сформувати прогнозовані та стійкі практики та забезпечити захист прав учасників арбітражних проваджень по всьому світі. Вважається, що за таких обставин, варто відзначити стійку тенденцію до формування «автономного» тлумачення терміну «комерційний», заснованого та сформованого на підходах закладених авторами Нью-Йоркської конвенції 1958 року та Типового закону ЮНСІТРАЛ.

Слід відмітити, що перші кроки в напрямі удосконалень положень правозастосовної практики в Україні також уже зроблено, адже Регламент МКАС при ТПП України, діючий з 1 січня 2018 року, у ч. 2 п. 1 ст. 3 містить уточнену норму спрямовану на вирішення зазначених розбіжностей змісту термінів «комерційний» і «торговий». Так, у наведеній статті в ч. 1 приводяться положення Закону України про які ми згадували вище, а далі у ч. 2 міститься уточнення, за яким «До компетенції МКАС відносяться, зокрема: спори, які впливають з відносин комерційного характеру...» [22]. Наведене положення покликане усунути розбіжності у розумінні терміну «комерційний» наведене у Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та запровадити широкий «модельний»

і «конвенційний» підхід. Адже на необхідності застосування саме широкого підходу неодноразово відзначалось як розробниками Типового закону ЮНСІТРАЛ[□], так і вченими та практиками, думки яких наводились вище. І якщо станом на початок 90-х років термін «комерційний» розглядався як невизначений, на сьогодні в українському цивільному законодавстві цей термін уже доволі тривалий час використовується. Насамперед у відносинах, які пов'язані з комерційним представництвом, комерційними наймуваннями, комерційною таємницею, комерційною концесією, комерційним кредитом тощо.

Висновки. Підсумовуючи усе сказане, слід відмітити, що іноземний елемент і як наслідок «міжнародний» характер спору, який виникає саме з «комерційних відносин» мають важливе значення для вирішення спорів в міжнародному комерційному арбітражі. Аналізуючи наявність цих елементів у спірних відносинах, склад арбітражу уже на перших етапах робить попередній висновок про свою компетенцію щодо вирішення такого спору. При цьому як вірно зазначають М. Хьюлет-Джеймс та Н. Гоулд [24, с. 13], сторони можуть до певної міри впливати на наявність іноземного елемента в арбітражі. Адже на етапі укладення у сторін контракту є можливість обирати право, що буде застосовуватись до контракту, арбітраж, який вирішуватиме спори, кількість та кваліфікацію арбітрів, а також місце арбітражу – критерій за яким визначатиметься право, що врегульовуватиме процедуру арбітражного розгляду, підстави та порядок надання підтримки і сприяння арбітражу з боку державних судів, механізм оспорення постановленого рішення тощо. Усе це також безпосередньо впливає на наявність та склад іноземного елемента, а також можливість постановити справедливе та обґрунтоване рішення по суті спору. З іншого боку, відсутність у спорі, що виник між сторонами «міжнародного» чи «комерційного» елемента може призвести до неможливості звернення до арбітражу або ж до труднощів у виконанні прийнятого арбітражем рішення в країні відповідача.

Список використаної літератури

1. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
2. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (with amendments as adopted in 2006). *The United Nations Commission on International Trade Law*. URL : https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.
4. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). *United Nation Organization*. URL: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/New-York-Convention-E.pdf>.
5. Resolution of the General Assembly of the United Nation Organization No A/RES/40/72, dated 11 December 1985. *United Nation Organization*. URL : <https://undocs.org/en/A/RES/40/72>
6. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон ВР УРСР від 16.04.1991 р. № 959-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 29. Ст. 377.
7. Loukas A. Mistelis, Di Pietro D. Concise International Arbitration. New York : Kluwer Law International, 2010. 1115 p.
8. Status of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). *United Nation Organization. Treaty collection*. URL : https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-1&chapter=22&clang=en#14.
9. Judgment of 2 March 1983 : Case of B. V. Bureau Wijsmuller v. United States of America as Owner of the Warship Julius A. Furer. United States Court of Appeal, Second Circuit. URL : <https://openjurist.org/702/f2d/333/bv-bureau-wijsmuller-v-united-states>.
10. Judgment of 10 February 1994 : Case of Kamani Engineering Corp. v. Societe de Traction. Supreme Court of India. URL : https://arbitrationlaw.com/sites/default/files/free_pdfs/rm_investments_trading_co_pvt_ltd_v_boeing_co_10-02-1994.pdf.
11. Judgment of 30 June 1981 : Indian Organic Chemical Ltd v. Chemtex Fibers Inc. Bombay High Court. URL : <https://indiankanoon.org/doc/250191/>.
12. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary of the New York Convention. Kronke H., Nacimiento P., Dirk O., Port Ch. N. New York : Kluwer Law International, 2010. 624 p.
13. Judgment of 30 August 2007 : Case of Milantic Trans S.A. v. Ministerio de la Producción (Astilleros Río Santiago y otro. Court of Appeal in Administrative matter in La Plata. URL : http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=4572&opac_view=2.
14. Judgment of 30 April 2002 : Case of Ross v. Christian and Timbers Inc. Ontario Superior Court of Justice. URL : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V04/600/35/PDF/V0460035.pdf?OpenElement>.
15. Judgment of 01 February 1996 : Case of Re Carter et al. and McLaughlin et al. Ontario Court, Canada. URL : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V01/847/23/PDF/V0184723.pdf?OpenElement>.
16. Reasons for Judgment of 02 May 2001 : Case of The United Mexican States v. Metalclad Corporation 2001 BCSC 664. Supreme Court of the British Columbia. URL : <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0512.pdf>.
17. Judgment of 6 November 2008 : Case of M/S

Comed Chemical Ltd. v. C. N. Ramchand. Supreme Court of India. URL : <https://indiankanoon.org/doc/55003/>.

18. Anurag K. Agarwal, D. Harsh Jain “Comerciality” in International Commercial Arbitration. Indian Institute of Management. Ahmedabad. URL : <http://vslir.iima.ac.in:8080/jspui/bitstream/11718/32/1/2006-04-10agarwal.pdf>.

19. Black’s Law Dictionary. Bryan A. Garner. Ninth ed. New York : Thompson Reuters, 2009. 1943 с.

20. Analytical Commentary on Draft Text of a Model Law on International Commercial Arbitration: Report of the Secretary-General, 18th session of UNCITRAL, June 3-21, 1985, UN Doc. A/CN.9/264. *The United Nations Commission on International Trade Law*. URL : <https://undocs.org/en/A/CN.9/264>.

21. Albert Jan van der Berg *The New York Arbitration Convention of 1958*. The Hague : Kluwer Law and Taxation Publishers, 1981. 480 p.

22. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово промисловій палаті України, затверджений Рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 27 липня 2017 року № 25(6). Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України. URL : <https://icas.org.ua/wp-content/uploads/Reglament-ISAS-pry-TPP-Ukrayiny.pdf>.

23. Explanatory Note by UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended 2006. *The United Nations Commission on International Trade Law*. URL : https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.

24. *International Commercial Arbitration : a Handbook*. Mark Huleatt-James, Nicholas Gould. London-Hong-Kong : LLP, 1999. 180 p.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

НАГНИБІДА Володимир Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник Інституту приватного права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NAHNYBIDA Volodymyr Ivanovych,
Candidate of Law Sciences, Associate Professor,
Senior Researcher at Institute of Private Law and
Entrepreneurship
of the National Academy of Law Sciences of
Ukraine;
v.nagnybida@gmail.com